

PLEŠIVSKÁ PLANINA

NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ.

Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácných a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov.

O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá ho vyberá z predložených návrhov (národných zoznamov) jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU PLEŠIVSKÁ PLANINA

Identifikačný kód územia: SKUEV0353

Nadmorská výška: 250 - 845 m n. m.

Rozloha: 2 864 ha

Kraj: Košický

Okres: Rožňava

Katastrálne územie: Brzotín, Honce, Kružná, Kunová Teplica, Plešivec, Rakovnica, Rožňavské Bystré, Slavec, Štítnik

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

PRÍRODNÉ POMERY

Územie európskeho významu (ÚEV) Plešivská planina je súčasťou geomorfologickej oblasti Slovenské rudohorie, celku Slovenský kras. Je súčasťou krasového územia planinového charakteru s bohatým výskytom povrchových aj podzemných krasových javov (škrapy, závrty, priepasti, jaskyne). Aj jaskyne a priepasti Plešivskej planiny boli v roku 1995 v rámci jaskýň Slovenského a Aggteleškého krasu zaradené do Zoznamu svetového prírodného a kultúrneho dedičstva (WHC – UNESCO).

Výnimočnosť územia dodáva pestrá mozaika biotopov, v rámci ktorých sú zastúpené vysoko hodnotné pôvodné lesné spoločenstvá hrabových dubín, bučín a lipových javorín (*Quercion pubescenti-petraea*, *Carpion*, *Tilio-Acerion* a *Fagion*). Tieto sa striedajú s poloprirodzenými travinno-bylinnými a krovinovými porastami stepného a lesostepného charakteru patriacimi do zväzov *Festucion valesiaca*, *Cirsio-Brachypodion pinnati* a mezofilnými lúkami zväzu *Arrhenatherion elatioris* vytvorenými tradičným obhospodarovaním (pasenie a kosenie). Na obnaženom skalnom podklade sa vyskytujú pionierske porasty zväzu *Alysso-Sedion albi*. Bohatosť územia dopĺňajú ostatné skalné biotopy.

Pestrá mozaika biotopov vytvára vhodné podmienky pre život rastlinných a živočíšnych druhov, často vzácných až celoeurópsky ohrozených a chránených, napr. črievičník papučkový, včelník rakúsky, feruľa Sadlerova, tarica horská Brymova, poniklec veľkokvetý, poniklec prostredný, škumpa vlasatá, ostrevka dlhosteblová, šafrán spišský, užovka hladká, užovka obojková, jašterica bystrá, strakoš červenochrbtý, škovránok stromový, lelek lesný, penica jarabá, mačka divá, vlk obyčajný, rys ostrovid. Podzemné priestory sú navyše významnými zimoviskami vzácných druhov netopierov, napr. netopiera obyčajného, podkovára veľkého a podkovára malého.

Západná časť planiny

Pastva na planine

Ústie Diviačej priepasti, stalagmity vo Zvonici

Serényiho studňa

Pasenie hospodárskych zvierat má nižšiu intenzitu ako v minulosti. Nevyužívanie pastvín spôsobuje ich zarastanie a postupné zanikanie vzácnych nelesných biotopov a ústup vzácnych rastlinných a živočíšnych druhov.

V blízkosti územia sa nachádza povrchový lom. V súvislosti s ťažbou vápenca dochádza k znečisťovaniu ovzdušia, zvýšenej prašnosti a nadmernému hluku.

Turistické a iné rekreačné aktivity sú v primeranej miere bez významnejších vplyvov. Predpokladá sa však, že sa tieto aktivity budú v budúcnosti zvyšovať. Územie je navyše predmetom skúmania a objavovania podzemných krasových javov.

NEGATÍVNE VPLYVY

Územie sa nachádza v blízkosti urbanizovanej oblasti s ľudskými sídlami, čo sa prejavuje znečisťovaním okrajových častí územia najmä komunálnym odpadom.

Nepriaznivo na územie vplývajú činnosti súvisiace s nešetrným lesným hospodárstvom, poľovníctvom a pytlíctvom.

Zostup do Zvonice

Ostré vršky

OCHRANA ÚZEMIA

Zákonná ochrana (s 2. stupňom ochrany) bola územiu poskytnutá v roku 1973 vyhlásením Chránenej krajinej oblasti Slovenský kras. S ohľadom na vzrastajúci význam zachovalých prírodných hodnôt územia došlo v roku 2002 k jeho prekategORIZOVANIU na národný park (s 3. stupňom ochrany). Územie európskeho významu Plešivská planina sa plne prekrýva s existujúcou sieťou chránených území (NP Slovenský kras, PR Gerlašské skaly).

V Slovenskom krase od roku 1954 bola postupne budovaná aj sústava prírodných rezervácií, ktorá obsahuje najcennejšie časti prírody z pohľadu ochrany prírody na národnej úrovni. Potreba ochrany druhov a biotopov európskeho významu a zachovania ich priaznivého stavu si však vyžaduje kvalitatívne odlišný a na značnej časti územia aktívny prístup. Stratégiou ochrany je preto diferencovaný manažment realizovaný prostredníctvom **zonácie územia a programu starostlivosti**.

Znamená to zabezpečenie vhodného režimu a primeranej intenzity využívania biotopov, najmä lúk a pasienkov a usmernenie iných aktivít ľudí takým spôsobom, aby sa dlhodobo zachoval dostatočný počet lokalít s významnými druhmi a biotopmi. Hlavným nástrojom na takéto usmernenie má byť zonácia územia na tri zóny.

Zóna A

Do A zóny sú zaraďované územia s prirodzenými alebo málo pozmenenými ekosystémami ponechané na prirodzený vývoj (územia bez zásahu). Sú to prevažne lesné ekosystémy s vysokým stupňom stability a samoregulačnou schopnosťou tvorené formáciami prírodných lesov a s rozličným stupňom ich prechodu k prirodzeným lesom. Cieľom je ponechať ekosystémy ich prirodzenému vývoju, uchovanie alebo obnova ich samoregulačných funkcií a vylúčenie ľudských zásahov do prírodného prostredia.

Travnobylinné biotopy

Suchomilné travnobylinné a krovinnové porasty na vápnitom podloží

Nastupujúca sukcesia na planine

Ferula Sadlerova
(*Ferula sadleriana*)

Včelník rakúsky
(*Dracocephalum austriacum*)

Krasová jama

Škrapové pole

Rožňavské

Rakovnica

ROŽŇAVA

Kružná

Brzotín

Jovice

Čremošná

Kra

Slavec

LEGENDA:

 SKUEV0353

Plešivská planina v zime

Zóna B

Do tejto zóny sa zaraďujú málo pozmenené ekosystémy čiastočne narušené ľudskou činnosťou a s možným hospodárskym využívaním. Je tvorená lesnými porastami prirodzeného charakteru, zväčša so zmenenou štruktúrou a lokálne aj so zmenenou drevinovou skladbou. Tu zaraďujeme aj najlepšie zachované travné porasty s výskytom vzácných a ohrozených druhov rastlín, ktorých existenciu zabezpečuje intervencia človeka. Je to zóna aktívneho manažmentu, lesné porasty je však potrebné obhospodarovať najjemnejšími hospodárskymi spôsobmi, nelesné ekosystémy optimálnymi formami hospodárenia, ktoré zachovávajú ich charakter a druhovú rozmanitosť (pasenie, kosenie).

Cieľom je zachovať diverzitu biotopov, pri lesoch posilňovať ich odolnosťný potenciál a stabilitu lesných porastov a zachovať prirodzenú pestrosť drevín.

Zóna C

Zahŕňa časti územia s výraznejším narušením a premenením pôvodných prírodných zložiek človekom a s výraznejším socio-ekonomickým využívaním.

Dlhodobým cieľom je zabezpečiť aj v relatívne intenzívne hospodársky využívaných lesných porastoch stanovištné vhodné drevinové zloženie, v priestoroch s travnými porastami zabezpečiť zachovanie biodiverzity, charakteru krajiny a usmerňované rekreačné a iné využívanie.

Každé územie európskeho významu sa po schválení Národného zoznamu navrhovaných území európskeho významu vládou SR (17.3.2004) považuje za chránené územie. Je to štádium tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v území nezhoršoval. Toto obdobie môže trvať až 9 rokov, pričom počas prvých 3 rokov je národný zoznam posudzovaný v Európskej komisii a dochádza k definitívnemu výberu územia do sústavy NATURA 2000 a do maximálne ďalších 6 rokov dôjde k vyhláseniu územia. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname. Podrobný zoznam parciel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre ÚEV Plešivská planina ako aj všetky ďalšie informácie o sústave NATURA 2000 na Slovensku nájdete na www.soprs.sk/natura.

Stupne ochrany. Rozsah obmedzení vyplývajúcich z jednotlivých stupňov ochrany stanovuje zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť). V prípade zónovania územia, jednotlivým zónam zodpovedajú príslušné stupne ochrany (zóna A = 5. stupeň, zóna B = 4. stupeň, zóna C = 3. stupeň, zóna D = 2. stupeň. 1. stupeň nemá pridelenú zónu).

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Medzi odporúčané spôsoby obhospodarovania územia patrí:

na lúkach a pasienkoch

- výrub náletových drevín a zabraňovanie ich zmladzovaniu
- kombinovaná pastva hovädzieho dobytku a oviec a kosenie (napr. jarne kosenie s následným prepásaním územia)
- na vybraných lúkach primerané hnojenie vyzretým organickým hnojivom
- odstraňovanie invázných druhov rastlín

v lesných porastoch

dodržiavanie zásad lesného hospodárstva podľa zonácie:

- A zóna – bezzásahový režim, možnosť výnimky pre kalamitné situácie
- B zóna – uplatňovanie podrastových spôsobov ťažby, na časti územia posúdiť možnosti prechodu na výberkové lesy, zvyšovanie ekologickej stability porastov, šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty, ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinele stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny)
- C zóna – v spolupráci s vlastníkmi a užívateľmi lesov postupné znižovanie zastúpenia stanovištné nepôvodných druhov drevín, zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy, šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty

Navrhované manažmentové zásahy vo vzťahu k ohrozeným druhom (na LPF aj PPF)

- zabezpečenie vhodných pobytových podmienok bioty (napr. údržba vletových otvorov pre netopiere, inštalácia búdok)
- realizácia opatrení na záchranu zvlášť ohrozených druhov rastlín (napr.: pestovanie chránených druhov ex situ a posilňovanie populácií druhu v území)

Vyhláseniu územia, jeho zonácie a uplatneniu navrhovaných opatrení bude predchádzať ich prerokovanie so zainteresovanými vlastníkmi a užívateľmi územia. Nezávisle na tomto procese s otázkami a návrhmi môžete kontaktovať pracovníkov Správy NP Slovenský kras.

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu

Kód NATURA 2000

(* prioritné biotopy)

Prirodzené a poloprirodzené travinnobylinné biotopy

Dealpínske travinnobylinné porasty	6190
Suchomilné travinnobylinné a krovinnové porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovištia <i>Orchideaceae</i>)	6210
Subpanónske travinnobylinné porasty	6240*
Nížinné a podhorské kosné lúky	6510

Skalné biotopy a jaskyne

Nesprístupnené jaskynné útvary	8310
--------------------------------	------

Lesné biotopy

Kyslomilné bukové lesy	9110
Bukové a jedľové kvetnaté lesy	9130
Vápnomilné bukové lesy	9150
Lipovo-javorové sutinové lesy	9180*
Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy	91G0*
Teplomilné panónske dubové lesy	91H0*

Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina Slovenský názov

Vyššie rastliny

črievičník papučkový
ferula sadlerova
poniklec prostredný
poniklec veľkokvetý
včelník rakúsky

Motýle

mlynárik východný
sriadač kostihojový

Obojživelníky

kunka žltobruchá

Cicavce - netopiere

netopier obyčajný
netopier veľkouchý
podkovár malý
podkovár veľký
rys ostrovid
uchaňa čierna
vlk dravý

Vedecký názov (* prioritné druhy)

Cypripedium calceolus
Ferula sadleriana
Pulsatilla subslavica
Pulsatilla grandis
Dracocephalum austriacum

Leptidea morsei
*Callimorpha quadripunctaria

Bombina variegata

Myotis myotis
Myotis bechsteini
Rhinolophus hipposideros
Rhinolophus ferrumequinum
Lynx lynx
Barbastella barbastellus
*Canis lupus

Črievičník papučkový
(*Cypripedium calceolus*)

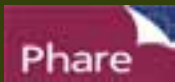
Poniklec veľkokvetý
(*Pulsatilla grandis*)

Vlk dravý
(*Canis lupus*)

Netopier obyčajný
(*Myotis myotis*)

KONTAKTNÉ ADRESY

Štátna ochrana prírody SR
Správa NP Slovenský kras
Hámossího č. 188
049 51 Brzotín
Tel.: (058) 7326815
Fax: (058) 7346769
e-mail: kilik@soprs.sk

www.soprs.sk/natura

Autori fotografií: © D. Baláž, © M.Hlivák, © J. Kilík, © L. Kolesár, © S. Mochnacký, © P. Pjenčák, © P. Polák,
© J. Popovics, © J. Stankovič, © Z. Vlach

Vydala: © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica 2005

Financované z prostriedkov PHARE

